

FÖRSTA MAROCKOKRISEN 1905

KONFERENSEN I ALGECIRAS 1906

MAROCKOKRISEN 1905: När man talar om Marockokrisen 1905 så är det viktigt att först slå fast följande:

- Marocko var officiellt *en självständig stat* under Sultanen Abdul Aziz
- Vid *Madridkongressen 1880* så hade ett stort antal länder (USA, Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Spanien, Österrike-Ungern, Italien, Marocko, Nederländerna, Belgien, Danmark och Sverige-Norge) undertecknat ett dokument som försäkrade Marockos självständighet + förband länderna att konferera med varandra före ev. förändringar i Afrika
- Sultan Abdul Aziz framstår som en svagare regent än sin föregångare. Marocko skakas av *inbördeskrig* där berber (ursprungsinvånare i Nordafrika) tar över de södra delarna av Marocko och under en tid (1903) hotar staden Fez
- *Frankrike* hade koloniserat grannländerna *Algeriet* (1847) och *Tunisien* (1881)
- 1899 började Frankrike (utrikesminister Delcassé) förhandla med olika europeiska nationer om ett eventuellt franskt övertagande av Marocko. Detta leder till följande:
 1. Den franske utrikesminister Delcassé gör en hemlig överenskommelse med *Italien* angående Marocko
 2. Delcassé försöker sedan göra en överenskommelse med *Spanien* som först vägrar sluta ett avtal. De kräver dessutom att alla förhandlingar skall vara officiella
 3. Delcassé kontaktar *Storbritannien* som först är avvisande. 1904 så ändrar de sig (*Entente Cordiale*). Frankrike förbinder sig att ej ha några krav på Egypten (och Suezkanalen) och Storbritannien accepterar Frankrikes krav på Marocko
 4. Delcassé kontaktar nu åter *Spanien* som accepterar en överenskommelse som ger dem en del av sydvästra Marocko

TYSKLAND OCH MAROCKOKRISEN: Delcassé hade ej nått någon överenskommelse med Tyskland. Visserligen hade Kejsar Wilhelm II klart deklarerat att *Tyskland endast var intresserade av behandlas lika då det gällde det ekonomiska utbytet med Marocko* men Tysklands kansler von Bülow och hans rådgivare var starkare förespråkare av "*Weltpolitik*" så de hade andra planer. Den tyska regeringen började med att fråga USA om råd. President Theodore Roosevelt gav ett intet-sägande svar som kunde tolkas på flera olika sätt. Von Bülow valde att tolka det som ett stöd för Tysklands plan att gå in och stödja Sultanen mot ett ev. franskt övertagande. Han skred nu till verket.

Wilhelm II var på en semesterkryss med sin yacht i Medelhavet när von Bülow kontaktade de tyska tidningarna och sa att kejsaren förberedde ett statsbesök i Marocko. Wilhelm II var ej förtjust över denna plan med accepterade den "*för Tysklands bästa*". I slutet av mars så la den kejsarliga yachten till vid Tangier och Wilhelm II sa följande i ett officiellt tal:

- *Sultan Abdul Aziz är Marockos rättmätige ledare*
- *Marocko är och skall förbli självständigt*
- *Tyskland förväntar sig att alla länder skall respektera den Marockanska självständigheten*
- *Tyskland vet bäst om hur de skall ta tillvara sina egna intressen då det gäller förhållandet mellan Tyskland och Marocko*
- *Tyskland förväntar sig att alla andra länder också respekterar de tyska intressena istället för att försöka hota dem*

Varför uttalade sig den tyske kejsaren på detta sätt?

- Von Bülow och det tyska utrikesministeriet ville försöka försvaga samarbetet mellan Storbritannien och Frankrike. De trodde att detta skulle vara ett sätt att så split mellan dem
- Tyskland ville ej att Frankrike skulle växa sig starkare och därför ansåg man att ett internationellt diplomatiskt nederlag skulle försvaga Frankrike och dess anseende
- Det var en del av Tysklands nya utrikespolitik - "**Weltpolitik**"

REAKTION - MAROCKOKRISEN 1905:

- Pressen i **Frankrike** reagerade mycket starkt mot Tyskland! De trodde att koloniseringen av Marocko endast var fråga om en formalitet... Utrikesminister Delcassé kritiserade öppet Tysklands statsbesök och Kejsare Wilhelm II's tal
- **Storbritannien** reagerade också negativt. De lät Tyskland veta att de ej skulle acceptera en "*tysk hamn*" i Marocko eftersom en sådan snabbt skulle kunna förvandlas till en flottbas som skulle kunna hota Gibraltar. Storbritannien uttalade öppet sitt stöd för Frankrike

RESULTAT - MAROCKOKRISEN 1905: Tyskland övertygade Sultanen om nödvändigheten av en internationell konferens där Marockos självklara rätt till självstyre skulle stödjas

- I maj 1905 så enades de olika staterna om att en internationell konferens skulle hållas. Delcassé avgick i protest mot att det nu var Tyskland som angav tonen i denna fråga. Han trodde att Frankrike skulle tappa sitt stöd då det gällde koloniseringen av Marocko och att Tyskland skulle få inflytande över ett område som aldrig varit en del av deras intressesfär
- **Tyskland** och Kejsare Wilhelm II såg Delcassés avgång som en stor **prestigevinst**. Man såg därför med tillförsikt fram emot en konferens. Dock fanns det vissa indikationer på att denna konferens inte skulle bli en tysk triumf
 1. President Roosevelt (**USA**) deklarerade att han inte skulle skriva under någonting som gick emot Frankrikes vilja
 2. **Italien** deklarerade precis samma sak - de skulle ej stödja sin alliansbroder Tyskland om Frankrike ej accepterade förslagen. Italien hade mer och mer börjat närma sig Frankrike...
 3. Det brittiska utrikesministeriet gick ändå längre och varnade den tyske ambassadören i London - **Storbritannien** kunde ej garantera hur hon skulle reagera om Tyskland anföll Frankrike
 4. Tyskland var nu tvunget att samarbeta med Frankrike då det gällde mötesordningen och de tvingades acceptera att Frankrike hade "*legitima intressen*" i Marocko. De fick dessutom förbinda sig att ej protestera mot dessa "*legitima intressen*"
 5. Då mötet väl startade så framgick det att Frankrike hade utnyttjat sina kontakter med Storbritannien, Italien och Spanien. De hade redan delat upp vilka Marockanska städer som skulle styras av europeiska stater (ej Tyskland!). Dessa planer fick inte den tyska delegationen ta del av innan konferensen

ALGECIRAS - 1906: Den utlysta internationella konferensen i Marockofrågan kom att äga rum i Algeciras (Spanien) i början av 1906 (mellan den 16 januari och den 7 april). Von Bülow hade en del onda aningar då det gällde denna konferens. Wilhelm II hade gratulerats av President Roosevelt då det gällde Tysklands agerande för att få till stånd en konferens så han tog nu stärkt av detta beröm initiativet då det gällde dess genomförande.

Wilhelm II och hans rådgivare hade följande taktik vid mötet - Tyskland skulle vara mycket samarbetsvilliga då det gällde Frankrikes förslag vid konferensen. Bland annat så godkände de förslaget om att Frankrike skulle få mandat att sända poliser till Marocko efter 3-4 år. Varför svängde den tyska diplomatin såpass kraftigt till konferensen?

- **Wilhelm II** ville försöka skapa *en allians* som inkluderade **Frankrike**
- Om Tyskland lyckades sluta ett alliansavtal med Frankrike så spekulerade Wilhelm II med att de även skulle kunna sluta *ett alliansavtal med Ryssland*. Detta var en helomsvängning jämfört med 1890... Varför skulle nu Ryssland ev. gå med på detta förslag? Det fanns tre orsaker enligt de tyska rådgivarna:
 1. *Frankrike och Ryssland hade en allians*
 2. *Ryssland hade just förlorat ett krig mot Japan (1904-05)*
 3. *Ryssland hade just genomlevt en större revolt (revolution) – 1905*
- Huvudidén med denna utrikespolitik var att **isolera Storbritannien** - Tysklands största rival ekonomiskt och militärt i Europa!

Enligt historikern D C Watt (*Donald Cameron Watt, Professor i Internationell Historia, University of London*) så blev själva huvudfrågan Marocko och dess framtid nu en bifråga. Det var allianserna och allianspolitiken som blev huvudfrågan. Om Tyskland lyckades så skulle Storbritannien bli isolerade. Dock fanns det två stycken svagheter i denna plan:

1. Det fanns inget som helst förtroende för Tyskland i Frankrike. Deras diplomatiska omsvängning vid konferensen i Algeciras kom som en stor chock...
2. Storbritannien fick en ny Liberal regering i januari 1906. Utrikesdepartementet leddes av Sir Edward Grey som hade flera års erfarenhet ifrån detta departement. Han kontaktade den franske ambassadören i London (Jules Cambon) och meddelade honom att Frankrike kunde förvänta sig all möjlig hjälp från Storbritannien om konferensen misslyckades och om Tyskland i samband med detta skulle hota Frankrike. Han utlovade ingen militär hjälp men han hänvisade till de hemliga samtal som pågick mellan ländernas högsta militärer då det gällde ett eventuellt militärt samarbete. Cambon meddelade Paris att Frankrike kunde förvänta sig Storbritanniens fulla stöd

Von Bülow trodde redan i februari att konferensen skulle bli ett misslyckande för Tyskland. Han siktade därför in sig på att försöka göra misslyckandet så lindrigt som möjligt. Deras enda stöd vid konferensen, Österrike-Ungern, föreslog i slutet av mars att Frankrike och Spanien skulle tillåtas skicka polisstyrkor till de Marockanska hamnstäderna. De skulle i sin tur bli bevakade av en Schweizisk inspektör som skulle rapportera direkt till Sultanen. Tyskland accepterade denna plan.

Så vad blev då det bestående **resultatet av den första Marockokrisen**:

- **Frankrike upplevde slutresultatet som en framgång**. De hade lyckats stoppa de tyska planerna och dessutom fått igenom sina egna villkor
- **Storbritannien** insåg att de nu **måste bryta sin isolering** och bygga upp ett samarbete med olika europeiska länder
- **Storbritannien och Frankrikes samarbete stärktes** i samband med krisen och den efterföljande konferensen
- **Tyskland blev krisens och den efterföljande konferensens stora förlorare**. De lyckades ej skapa någon ny allians. Folkets förtroende för von Bülow sjönk. Den tyska militären blandade sig därför på allvar in i politiken och krävde att detta diplomatiska nederlag ej skulle upprepas. Tyskland skulle med kraft, militär om nödvändigt, hävda sin plats som en av Europas främsta stater. Man betonade också att man nu var omringad av fientligt sinnade stater vilket kom att påverka den utarbetade anfallsplanen – Schlieffenplanen!